

Selçuk Demirel 'Ben bir ağacım' derse...

'Ağaçname' büyük bir ustanın, Selçuk Demirel'den büyük hayranlık duyduğu ağaçlara bir saygı duruşu; tabii ki kendine has, farklı, esinlendirici ve düşündürücü.

METİN CELAL
metincelal@gmail.com

Ressam, illüstratör, çizer... Selçuk Demirel kendisini nasıl tanımlıyor bilemiyorum ama herhalde 'sanatçı' diye nitelemek daha doğru olacak. 1954'te Artvin'de doğmuş. İlk çizimleri henüz lisedeyken haftalık 7 Gün dergisinde yayımlanmış. ODTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirmiş. Cumhuriyet, Politika, Yeni Ulus gibi gazete ve dergilere karikatürler çizmiş, sanıyorum ilk işyeri olan ve 1974'te çalışmaya başladığı Maden-İş Sendikası'ndaki göreviyle bağlantılı siyasal içerikli afişler yapmış. 1974'te 'Akla Kara 1' adlı ilk sergisini açmış. 1978'de Fransa'ya yerleşerek güzel sanatlar eğitimi almış. Kitap illüstrasyonlarından dergi ve kitap kapaklarına, desen albümlerinden çocuk kitaplarına, kartpostaldan afişe dek çeşitli alanlarda çalışmalarını görüyoruz. Çizimleri Le Monde, Le Monde Diplomatique, Le Nouvel Observateur, The Observer, Newsweek, The Washington Post, The New York Times, The Wall Street Journal, The Boston Globe, The Chicago Tribune gibi dünyanın çeşitli ülkelerinde çıkan birçok önemli dergi ve gazetelerde yayımlanıyor. Kişisel sergiler açmış, grup sergilerine katılmış. Eserleri müzelerde yer almış, 50'den fazla albüm yayımlanmış. Çok verimli ve büyük bir emek.

Selçuk Demirel'in verimli sanat yaşamının somut ve kalıcı örneklerini kitaplarında görüyoruz. Başta Fransa ve Türkiye olmak üzere birçok ülkede yayımlanmış onlarca kitabı var. **"Eserlerinde kültür, medya, ekonomi, politika ve doğa gibi küresel kavramlara getirdiği eleştirel ve mizahi yaklaşımlarla tanınır"** denmiş biyografisinde. Gerçekten de Selçuk Demirel günlük siyasetten çok insanlığın ortak sorunlarına yoğunlaşıyor ve onlar hakkındaki düşüncelerini kalıcı eserlere yansıtıyor. Bir anlamda insanlığın ortak değerlerine sürekli dikkati çekiyor. İnsan hakları, kadın, din ve politik baskılar, gözetlenen düşünce, düşünce özgürlüğü, jeopolitik, çatışmalar, savaş, barış, ekonomik krizler ve doğa üzerinde yoğunlaştığı yine biyografisinde belirtiliyor.

Doğa, ağaçlar her zaman Selçuk Demirel'in ilgi alanında olmuş. Birçok çiziminde doğayı ele aldığını, özellikle ağaçlara yoğunlaştığını biliyoruz. İki yıl önce,

2021'de, Güven Turan'ın deyişiyle 'düş ağaçlar'dan oluşan bir 'düş ormanı'nın farklı yönlerini yansıtan eserleri hem Galerî Nev İstanbul'da sergilenmiş hem de 'Bir Ağacın Altında' adıyla Yapı Kredi Yayınları'ndan kitaplaşmıştı.

Selçuk Demirel, yeni kitabı 'Ağaçname - Sen ne güzel bir ağacın!'ın girişinde yer alan yazısına "Ağaçlara hep büyük bir hayranlık duymuşumdur. Heybetli gövdeleleriyle kollarını açmış, bizi kucaklayacakmış gibi bekleyen, gündüz başı bulutlarda, gece olunca da bizim için yıldız toplayan ağaçlar. Şiirin, resmin, edebiyatın vazgeçilmezi" diyor. Artvin'de çeşitli türde ağaçlarla dolu bahçesi olan bir evde geçirmiş çocukluğunun ilk yıllarını. Bu ağaçların içinde en çok kiraz ağacını sevmiş. "Verdiği kirazları, boyu posu ile çok güzel bir ağaçtı" diye anlatıyor. Başka bir kente taşınıp bir yaz tatilinde Artvin'deki eve döndüğünde kiraz ağacını yerinde bulamamış. Manzarayı kapatıyor diye koca ağacı kesmişler.

Çocukluğu doğa içinde geçmiş, ağaçlarla, bitkilerle, hayvanlarla büyümüş kişilerin hayata bakışının farklı olduğunu düşünürüm. Sonraki yıllarını büyük şehirlerde geçirmiş olsalar da çocukluk günlerini hep özlemle anımsarlar ve o zamanlardan imgeleri belleklerinde taşırlar. O imgeler de hem yaşamlarına, tavırlarına hem de eserlerine sızar. Selçuk Demirel'de de çocukluğunun bahçesinin ve o kiraz ağacının etkili olduğu anlaşılıyor.

Giriş yazısında belirtilmemiş ama **yadımlıyorsa Selçuk Demirel'in 50 yıllık sanat yaşamı boyunca çizdiği ağaçların bir derlemesi bu kitap.** 'Ağaçname'deki her çizimin yanında kısa bir metin de yer alıyor. 'Haiku' diyebileceğimiz bu şiirsel metinlerde Selçuk Demirel o çizi-

minin kendisine neleri esinlendirdiğini anlatıyor.

Açıkça söylemem gerekirse Selçuk Demirel'in eserleri o kadar güçlüdür ki ayrıca yazıyla izah edilmeleri gerekmez. Zaten Selçuk Demirel'in bu kısacık metinleri

de birer izahattan çok, o eserler yıllar sonra bir kitapta buluşurken sanatçısında nasıl imgeler yarattı, neler düşündürdü onu yansıtıyor. Yani bir anlamda bizim o eseri algılamamızla sanatçının algılaması arasında ne benzerlikler, ne farklar var, onu anlıyoruz. O metinler olmasa da olurdu ama olmaları bir şeyleri eksiltmiyor, aksine değer kazandırıyor.

'Ağaçname'

sadece doğa sevgisini

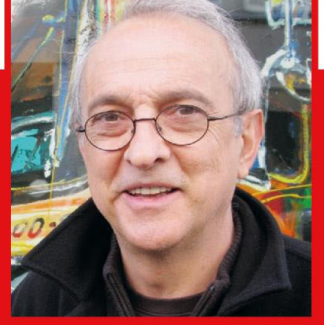
çeren nostaljik bir kitap değil. Selçuk Demirel ağacın tüm hallerini ele alıp ağaç ve doğa sevgisini, doğanın, ağaçların hayatımıza nasıl bir anlam kattığını eserlerine yansıtmakla kalmıyor, eleştirel bir tavırla insan-doğa, insan-ağaç ilişkisini de tüm yönleriyle irdeliyor. İnsan doğaya da ağaca da sadece sevgiyle, koruma güdüsüyle, kendisinde yaratacağı güzel duygularla yaklaşmaz maalesef. Tahrip etme, yok etme güdüsü çoğunlukla daha ağır basar. Selçuk Demirel kendine has mizah anlayışıyla, abartmadan, göze sokmadan bu halleri de eserlerine yansıtıyor.

'Ağaçname' büyük bir ustanın, Selçuk Demirel'den ağaçlara bir saygı duruşu; tabii ki kendine has, farklı, esinlendirici ve düşündürücü. ■

AĞAÇNAME
SEN NE GÜZEL
BİR AĞAÇSIN!

Selçuk Demirel
Yapı Kredi Yayınları, 2023
232 sayfa.

'COCUKLUĞUM ANAVATANIM'

Selçuk Demirel, son kitabı 'Ağaçname'yle ilgili sorularımıza yanıtladı.

■ En son 2021'de Galerî Nev İstanbul'daki 'Bir Ağacın Altında' serginizi görmüştük. Şimdi yine ağaçlar üzerine bir kitapla, 'Ağaçname'yle okurlarla buluşuyorsunuz. Doğaya olan özleminiz gittikçe artıyor mu?

Doğaya özlemim gittikçe artıyor. Artan şey kendimin de doğanın bir parçası olduğum düşüncesi. Doğa dediğimiz bizim dışımızda bir şey değil. Bu yüzden yakılan, yıkılan ormanlar, doğanın altını üstüne getiren madenler, kesilen zeytin ağaçları, yok edilen kıyılar, dereler, nehirler, yollar etiden, canından kopartılmış gibi can acıyor. Bir tepenin üzerine çıkıp öntümüzdeki uçsuz bucaksız manzaraya bakarken aldığımız keyfin, kendimizin de bu manzaranın içinde ve bir parçası olduğumuzdan dolayı alınan bir keyif olduğunu unutmamalıyız.

■ Kitabın önsözünde çocukluğunuzun geçtiği Artvin'deki evinizin bahçesinden bahsediyorsunuz. Bir sanatçının üretiminde çocukluk anlarının etkisini hala hissettiğini hakkında ne söylersiniz?

Çocukluk bizim anavatanımız. Nereye gidersek gidelim içimizde taşıdığımız, zaman geçtikçe daha da önem kazanan, öne çıkmaya başlayan çocukluk anları, tatları, renkleri... Freud'un da dediği gibi "Mutluluk denen şey, yetişkinlik döneminde gerçekleşen bir çocukluk düşüdür".

■ Son dönemdeki kitaplarınızda kendi yazdığınız metinlerin dışında daha fazla yer aldığını görüyoruz. Zaman zaman yazarlığımızın çizerliğinizle didiştigi oluyor mu?

Kendimi bir yazar olarak görmüyorum. Benimkisi biraz bazı yazarların resim de yapıyor olmaları gibi bir şey. Çocuk kitapları için yazdığım hikâye ve metinleri saymazsak... Edebi anlamda ilk yazı denemem 'Kıyıda Tek Başına' kitabım oldu. 'Ağaçname' dedi 'Haiku' gibi şiirsel metinler, aforizmalar ihtiyacından doğdu. Bu ağaç resimlerimin yanında bir şey daha söylemek gerekiyordu... Bu kitap gerçek anlamda ağaçlara duyduğum hayranlık ve minnet duygularından doğdu. Ağaçları, bahçeleri cennete havale edip bu dünyayı cehenneme çevirmenin hüznü ve kızgınlığı ile... Bir gün yeryüzünden ağaçlar ve insanlar kayboldursa devamında da insanlık yok olur. Ama kimin umurunda?

■ Yapay zekâ ve bilgisayarların hakim olduğu dijital çağda sizce çizgi ölüyor mu?

Çizginin öldüğünü sanmıyorum. Ölseydi haberim olurdu! Tam tersi altın çağını yaşıyor diyebilirim. Etrafımızda gördüğümüz her şey önce çizgiyle tasarlanmış, düşünülüp gerçekleştirilmiştir. Yapay zekânın hiçbir zaman Picasso, Matisse ya da Abidin Dino gibi çizileceğini sanmıyorum. Çünkü yapay zekânın kendi çocukluk anları ve tatları olmayacak. Bu yüzden de bir sanat eserinin yarattığı duygusal etkileri yaratabileceği konusunda kuşkuluyum.